

LIGJI NR. 04/L-217 PËR AZIL

Kuvendi i Republikës së Kosovës;

Në mbështetje të nenit 65 (1) të Kushtetutës së Republikës së Kosovës,

Miraton

LIGJ PËR AZIL

**KREU I
DISPOZITAT E PËRGJITHSHME DHE PARIMET THEMELORE**

**Neni 1
Qëllimi i ligjit**

Ky ligj rregullon kushtet dhe procedurat për njohjen e statusit të refugjatit, mbrojtjes plotësuese, mbrojtjes së përkohshme, statusin, të drejtat dhe detyrimet e azilkërkuesve, personave me status refugjati, si dhe personave të cilëve iu është lejuar mbrojtja plotësuese dhe mbrojtja e përkohshme.

**Neni 2
Përkufizimet**

1. Shprehjet e përdorura në këtë ligj kanë këtë kuptim:

1.1. **Ministria** – Ministria e Punëve të Brendshme;

1.2. **DSHAM** - Departamenti për Shtetësi, Azil dhe Migrim në kuadër të MPB-së;

1.3. **DMH** – Drejtoria për Migrim dhe të Huaj në Policinë e Kosovës;

1.4. **UNHCR** – Komisionari i Lartë i Kombeve të Bashkuara për Refugjatë;

1.5. **Azilkërkues** – çdo shtetas i huaj, apo person pa shtetësi, i cili paraqet kërkesë për azil dhe për të cilin nuk është marrë vendim i formës së prerë;

1.6. **Kërkesa për azil** – kërkesa e bërë nga shtetasi i huaj apo personi pa shtetësi e cila nënkupton kërkesën për mbrojtje ndërkombëtare. Çdo kërkesë për mbrojtje ndërkombëtare prezumohet si kërkesë për azil përveç nëse shtetasi i huaj apo personi pa shtetësi shprehimisht kërkon mbrojtje tjetër;

1.7. **I huaji** - çdo person fizik i cili nuk është shtetas i Republikës së Kosovës;

1.8. **Shtetas i huaj** – çdo person i cili nuk është shtetas i Republikës së Kosovës dhe i cili ka shtetësi të huaj;

1.9. **Person pa shtetësi** – personi i cili nuk konsiderohet shtetas i asnjë shteti në kuadër të fushëveprimit të ligjeve të tij;

1.10. **Statusi i refugjatit** – njohja e statusit të refugjatit për shtetasin e huaj apo personin pa shtetësi nga Republika e Kosovës;

1.11. **Refugjat** - personi i cili për shkak të frikës së mirë të bazuar për të qenë i persekutuar për arsye të racës, religjionit, kombësisë, mendimit politik apo përkatësisë së grupit të caktuar shoqëror, është jashtë vendit të shtetësisë dhe nuk ka mundësi apo për shkak të frikës së tillë

nuk ka dëshirë të përfitoj mbrojtjen e atij vendi, apo personin pa shtetësi i cili duke qenë jashtë vendit të banimit të mëparshëm të rregullt për arsye të njëjta siç përmenden më lartë, nuk ka mundësi apo, për shkak të frikës së tillë nuk ka dëshirë të kthehet në atë vend.

1.11.1. koncepti i racës në veçanti do të përfshijë konsideratën ndaj ngjyrës, prejardhjes, apo përkatësisë së ndonjë grupi të veçantë etnik;

1.11.2. koncepti i religjionit në veçanti do të përfshijë mbajtjen e besimeve teiste, jo-teiste dhe ateiste, pjesëmarrjen në apo abstenimin nga ritualet religjioze në hapësira private apo publike, qoftë i vetëm apo në bashkësi me të tjerët, aktet e tjera religjioze apo shprehjen e pikëpamjeve, ose format personale apo kolektive të sjelljes të bazuara në besimin religjioz apo të urdhëruara nga çfarëdo besimi religjioz;

1.11.3. koncepti i kombësisë nuk do të kufizohet në shtetësi apo në mungesën e saj, po në veçanti do të përfshijë përkatësinë në një grup të përcaktuar nga identiteti kulturor, etnik apo lingvistik, nga origjina gjeografike apo politike apo nga marrëdhënia e grupit të tillë me popullatën e shtetit tjetër;

1.11.4. grupi do të konsiderohet të krijojë grupin e veçantë shoqëror kur në veçanti:

1.11.4.1. pjesëtarët e atij grupi ndajnë një karakteristikë të lindur apo një prapavijë të përbashkët që nuk mund të ndërrohet, ose ndajnë ndonjë karakteristikë apo besim që është aq esencial për identitetin apo vetëdijen sa që personi nuk duhet të detyrohet të heq dorë nga e njëjta; dhe

1.11.4.2. ai grup ka identitet të dalluar në vendin relevant, për shkak se i njëjti është i perceptuar si i ndryshëm nga shoqëria që e rrethon. Varësisht nga rrethanat në vendin e origjinës, një grup i veçantë social mund të përfshijë një grup të bazuar në karakteristikat e përbashkëta të orientimit seksual. Orientimi seksual nuk mund të kuptohet që duhet të përfshijë akte që konsiderohen të jenë kriminale në pajtim me ligjin kombëtar të Republikës së Kosovës. Aspektet e lidhura me moshën, përfshijnë identitetin gjinor, duhet të jepet konsideratë e theksuar me qëllim të përcaktimit të anëtarësisë së grupit të veçantë social ose identifikimit të një karakteristike të një grupi të tillë.

1.11.5. koncepti i pikëpamjes politike në veçanti do të përfshijë mbajtjen e opinionit, mendimit apo besimit në çështjen që ka të bëjë me akterët potencial të persekutimit të përmendur në nën-paragrafin 1.26. të këtij neni dhe me politikat apo metodat e tyre, pavarësisht nëse opinioni, mendimi apo besimi i tillë është shprehur nga azilkërkuesi;

1.11.6. gjatë vlerësimit nëse aplikuesi ka frikë të bazuar mirë nga të qenit i persekutuar, është e parëndësishme nëse azilkërkuesi posedon karakteristikat racore, religjioze, kombëtare, sociale apo politike të cilat e provokojnë persekutimin, duke siguruar që karakteristika e tillë i atribuohet azilkërkuesit nga akterët e persekutimit.

1.12. **Mbrojtja plotësuese** - është mbrojtje që i afrohet shtetasit të huaj apo personit pa shtetësi edhe pse nuk i përmbush kriteret e përcaktimit të statusit të refugjatit, ka arsye serioze dhe të bazuara të mendohet se në rast të kthimit të tij në vendin e origjinës apo të prejardhjes, apo në rastin e personit pa shtetësi në vendin e tij apo të saj të banimit të mëparshëm të rregullt, ai rrezikon realisht të përballet me cenime të rënda dhe nuk ka mundësi apo për shkak të rrezikut të tillë nuk dëshiron të përfitoj nga mbrojtja e atij vendi. Cenime të rënda konsiderohen:

1.12.1. dënimi me vdekje apo ekzekutimi;

1.12.2. tortura apo trajtimi ose dënimi ç'njerëzor apo degradues i aplikuesit në vendin e origjinës; apo

1.12.3. kërcërimi serioz dhe individual ndaj jetës së një civili apo personi për shkak të dhunës së pa selektuar në situata të konfliktit të armatosur ndërkombëtar apo të brendshëm.

1.13. **Mbrojtja e përkohshme** – mbrojtja e përkohshme dhe të menjëhershme sipas një procedure të veçantë që i jepet personave të zhvendosur nga vendet e treta në raste të flukseve masive dhe të menjëhershme të cilët nuk mund të kthehen në vendin e origjinës, në veçanti nëse ekziston rreziku se sistemi i azilit do ta ketë të pamundur të procedoj pa efekte të dëmshme për operimin efikas të tij, me interes të personave në fjalë dhe personave tjerë të cilët kërkojnë mbrojtje;

1.14. **Konventa e Gjenevës** - Konventa e Gjenevës së 28 Korrikut të vitit 1951 në lidhje me statusin e refugjatëve dhe protokollin e saj të vitit 1967 në lidhje me statusin e refugjatëve;

1.15. **Vendi i origjinës** – vendi i shtetësisë së shtetasit të huaj apo vendi në të cilin personi pa shtetësi kishte vendbanimin e fundit;

1.16. **Vendi i parë azilit** – një vend mund të konsiderohet si vend i parë i kërkesës së azilit për një azilkërkues nëse:

1.16.1. ai ose ajo në atë shtet është pranuar si refugjat dhe ai/ajo ende mund të përfitoj nga mbrojtja e atij vendi; ose

1.16.2. ai/ajo në mënyrë tjetër gëzon mbrojtje të vazhdueshme në atë shtet, duke përfshirë përfitimet nga parimi i moskthimit duke u siguruar që ai/ajo do të riatdhesohet në atë shtet.

1.17. **Vendi i tretë i sigurt**- koncepti i vendit të tretë të sigurt mund të zbatohet vetëm atëherë kur organi kompetent është i sigurt se azilkërkuesi do të trajtohet në vendin e tretë të caktuar në pajtim me parimet në vijim:

1.17.1. jeta dhe liria nuk janë të kërcënuara për arsye të racës, religjionit, kombit, përkatësisë në grupin e veçantë shoqëror apo të mendimit politik;

1.17.2. parimi i mos-dëbimit në pajtim me Konventën e Gjenevës respektohet;

1.17.3. ndalimi i largimit në kundërshtim me të drejtën e lirisë nga tortura, trajtimi çnjerëzor dhe poshtëruar, siç janë përcaktuar në të drejtën ndërkombëtare, respektohet; dhe

1.17.4. ekziston mundësia për të kërkuar statusin e refugjatit dhe nëse cilësohet të jetë refugjat, të pranojë mbrojtje në pajtim me Konventën e Gjenevës.

1.17.5. zbatimi i konceptit të vendit të tretë të sigurt do të jetë subjekt i rregullave të përcaktuara në legjislacionin vendor duke përfshirë:

1.17.5.1. rregullat të cilat kërkojnë lidhjen në mes të azilkërkuesit dhe vendit të tretë të caktuar në bazë të të cilave do të ishte e arsyeshme për atë person që të shkojë në atë shtet;

1.17.5.2. rregullat për metodologjinë sipas së cilës organi kompetent mund të jetë i kënaqur se koncepti i vendit të tretë të sigurt mund të zbatohet për një vend të veçantë ose për një kërkesë të veçantë. Një metodologji e tillë duhet të përfshij shqyrtimin rast për rast lidhur me sigurinë e atij vendi për azilkërkuesin e veçantë ose përcaktimi kombëtar të vendeve të konsideruara përgjithësisht të sigurta;

1.17.5.3. rregullat në pajtim me të drejtën ndërkombëtare të cilat lejojnë shqyrtimin individual për atë nëse vendi i tretë i caktuar është i sigurt për

azilkërkuesin e veçantë që në minimum, do të lejojë azilkërkuesin të sfidojë zbatimin e konceptin të shtetit të tretë të sigurt mbi bazën se ai/ajo do të ishte subjekt i torturës, trajtimit dhe dënimit çnjerëzor dhe degradues.

1.17.6. kur zbatohet vendimi i cili bazohet vetëm në këtë nen, Republika e Kosovës:

1.17.6.1. do ta informojnë azilkërkuesin në përputhje me rrethanat; dhe

1.17.6.2. do t'i ofrojnë atij/asaj dokumentin me të cilin informojnë autoritetet e vendit të tretë, në gjuhën e atij vendi, se kërkesa nuk është shqyrtuar në përmbajtje.

1.17.7. kur vendi i tretë nuk e pranon azilkërkuesin për azil që të hyjë në territorin e saj, Republika e Kosovës do të sigurojë që qasja në procedurë është ofruar në pajtim me parimet dhe garancitë themelore të përshkruara në këtë ligj.

1.18. Vendi i sigurt i origjinës – një vend konsiderohet si vend i sigurt i origjinës kur, në bazë të situatës ligjore, zbatimi i ligjit në një sistem demokratik dhe në rrethana politike të përgjithshme, mund të konstatohet se atje në përgjithësi dhe në mënyrë konsistente nuk ka persekutim siç është definuar në nenin 1 A të Konventës së përgjithshme, dhe nuk ka torturë ose trajtim çnjerëzor ose ndëshkim, dhe nuk ka kërcënim me qëllim të dhunës diskriminuese në situatë të konfliktit të armatosur të brendshëm apo ndërkombëtar.

1.18.1. me rastin e konstatimit, vëmendje duhet t'i kushtohet, përveç tjerash, deri në masën në të cilën mbrojtja është siguruar kundër ndjekjes ose maltremit përmes:

1.18.1.1. ligjeve dhe rregulloreve përkatëse të vendit dhe mënyra në të cilën ato aplikohen;

1.18.1.2. vështrimi i të drejtave dhe lirive të përcaktuara në Konventën Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore dhe/ose Konventën Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike dhe/ose Konventën kundër Torturës, në veçanti të drejtat nga të cilat derogimi nuk mund të bëhet në bazë të nenit 15 (2) të Konventës Evropiane të thënë;

1.18.1.3. respektimi i parimit të moskthimit në pajtim me Konventën e Gjenevës;

1.18.1.4. dispozita për një sistem efektiv të mundësisë për ankesë kundër shkeljes së këtyre të drejtave dhe lirive.

1.19. Anëtarë të familjes – përfshijnë ashtu siç ekzistonte familja në vendin e origjinës, anëtarët vijues të familjes së përfituesit të statusit të refugjatit apo mbrojtjes plotësuese të cilët janë të pranishëm në të njëjtin shtet anëtarë në raport me kërkesën për mbrojtje ndërkombëtare:

1.19.1. bashkëshorti/ja i/e përfituesit të statusit të refugjatit apo mbrojtjes plotësuese apo partneri i tij/saj i/e pa martuar në marrëdhënie të qëndrueshme, kur legjislacioni apo praktika e shtetit përkatës në fjalë i trajton qiftet e pamartuara në mënyrë të krahasueshme me çiftet e martuara sipas Ligjit për të Huaj;

1.19.2. fëmijët e çiftit të referuar në paragrafin 1.19.1 të përfituesit të statusit të refugjatit apo mbrojtjes plotësuese me kusht që ata të jenë të pamartuar dhe të varur, dhe pavarësisht nëse ata janë lindur në apo jashtë martesës apo janë të adoptuar siç definohet në ligjin kombëtar;

1.19.3. babai, nëna ose ndonjë i rritur tjetër përgjegjës për përfituesin e mbrojtjes ndërkombëtare qoftë nga ligji apo nga praktika e Republikës së Kosovës, kur ai përfitues është fëmijë i pamartuar.

1.20. **Fëmijë** –shtetasi i huaj apo personin pa shtetësi nën moshën tetëmbëdhjetë (18) vjeçare.

1.21. **Fëmijë i pashoqëruar** - shtetasi i huaj apo personi pa shtetësi, nën tetëmbëdhjetë (18) vjeç, që hyjnë në territorin e Republikës së Kosovës pa qenë të shoqëruar nga një person madhor, përgjegjës për ta, sipas ligjit apo traditës zakonore, dhe përderisa ata nuk janë nën kujdesin efektiv të personit të tillë, fëmija i pashoqëruar përfshinë dhe fëmijën e lënë vetëm pas hyrjes në territorin e Kosovës.

1.22. **Leje qëndrimi** – çdo autorizim i lëshuar nga autoritetet e Republikës së Kosovës që lejojnë qëndrimin e ligjshëm të të huajit në territor, me përjashtim të:

1.22.1. vizave;

1.22.2. lejeve të lëshuara në pritje të shqyrtimit të kërkesave për leje qëndrim apo azil.

1.23. **Përfaqësues** – personi i cili vepron në emër të një organizate e cila përfaqëson fëmion e pashoqëruar si mbrojtës juridik, personin që vepron në emër të organizatës (shtetërore) e cila është përgjegjëse për kujdesin dhe mirëqenien e fëmijës ose ndonjë përfaqësim tjetër për të siguruar interesin e tij/saj më të mirë.

1.24. **Organi kompetent** –DSHAM, Komisionin Kombëtar për Refugjatë dhe gjykatën kompetente në përputhje me Ligjin për Gjykatat.

1.25. **Aktet e persekutimit** – nënkupton:

1.25.1. aktet të cilat konsiderohen si përndjekje nga arsyet e përmendura në nën-paragrafin 1.10. të këtij neni, përveç tjerash nënkuptojmë:

1.25.1.1. akt serioz për nga natyra ose të përsëritshme, ose veprimi i cili paraqet shkelje serioze të të drejtave themelore të njeriut posaçërisht të të drejtave të cilat nuk mund të kufizohen sipas nenit 15, paragrafin 2. të Konventës Evropiane për të Drejtat dhe Liritë Themelore;

1.25.1.2. ose të jenë akumulim i masave të ndryshme, përfshirë shkeljet e të drejtave të njeriut që janë aq të rënda sa që ndikojnë në individin në mënyrë të ngjashme siç parashihet në nën-paragrafin 1.25.1.1 të këtij neni.

1.25.2. Aktet e persekutimit nga nën-paragrafi 1.25.1. i këtij neni përfshijnë:

1.25.2.1. dhunën fizike apo mendore duke përfshirë edhe dhunën seksuale;

1.25.2.2. masat ligjore, administrative, policore ose gjyqësore të cilat janë diskriminuese ose të cilat zbatohen në mënyrë diskriminuese;

1.25.2.3. përndjekjet gjyqësore ose dënimet gjyqësore të cilat janë jo proporcionale ose diskriminuese;

1.25.2.4. kufizimin e ndihmës gjyqësore, duke rezultuar në një dënim diskriminues dhe shpërpjestues;

1.25.2.5. përndjekjet ose dënimet gjyqësore që ndërlidhen me refuzimin e kryerjes së obligimit ushtarak në rast të konflikteve, kur kryerja e shërbimeve ushtarake do të përfshinte krime apo akte që bien në fushë veprimtarinë e arsyeve për përjashtim siç është e përcaktuar në nenin 7 të këtij ligji;

1.25.2.6. veprimet të cilat për nga natyra në veçanti ndërlidhen me gjininë ose fëmijët.

1.26. Akterët e persekutimit apo cenimit serioz janë:

1.26.1. akterët e persekutimit apo cenimit në kuptim nenit 2, nën-paragrafi 1.10. të këtij neni përfshijnë:

1.26.1.1. shtetin;

1.26.1.2. palët apo organizatat të cilat kontrollojnë shtetin apo një pjesë të konsiderueshme të territorit të shtetit;

1.26.1.3. akterët jo shtetëror nëse mund të dëshmohet se aktorët në nën-paragrafët 1.26.1.1. dhe 1.26.1.2. përfshirë organizatat ndërkombëtare, nuk kanë mundësi apo nuk kanë vullnet që të ofrojnë mbrojtje nga persekutimi apo cenimi serioz.

1.27. Akterët mbrojtës – konsiderohen:

1.27.1. mbrojtja nga persekutimi në kuptim të nën-paragrafit 1.10. të këtij neni, mund të sigurohet nga:

1.27.1.1. shteti;

1.27.1.2. palët apo organizatat, përfshirë organizatat ndërkombëtare të cilat kontrollojnë shtetin apo një pjesë të konsiderueshme të territorit të shtetit;

1.27.1.3. mbrojtja kundër persekutimit ose dëmtimit të rëndë duhet të jetë efektive dhe jo e natyrës së përkohshme. Një mbrojtje e tillë përgjithësisht jepet kur akterët (personat) e përmendur në nën-pikat 1.27.1.1. dhe 1.27.1.2. të këtij neni, ndërmarrin hapa të arsyeshëm të parandalojnë nga persekutimi apo vuajtja nga dëmtimi i rëndë, inter alia, nga operimi i një sistemi ligjor efektiv për hetimin, ndjekjen dhe dënimin e akteve që konsiderohen persekutime ose dëmtime të rënda, dhe kur aplikuesi ka qasje në një mbrojtje të tillë.

1.28. **Ndalim/arrestim** - mbyllja/izolimi i një azilkërkuesi nga organi kompetent në një vend të veçantë, ku azilkërkuesi është i privuar nga liria e lëvizjes.

Neni 3

Mbrojtja e integritetit familjar

1. Në pajtim me këtë ligj, gjatë procedurës dhe pas përfundimit të shqyrtimit të kërkesës për azil ose mbrojtjes plotësuese, organet kompetente duhet të ndërmarrin të gjitha masat me qëllim të ruajtjes së unitetit të familjes.

2. Organi kompetent duhet të sigurohet se në rastet kur anëtarët e familjes së përfituesit të mbrojtjes nuk kualifikohen individualisht për një mbrojtje të tillë, ata përfitojnë nga statuset derivative të refugjatit në pajtim me Ligjin për të Huaj.

3. Përgjashtimisht nga paragrafi 1. dhe 2. të këtij neni, anëtarët e familjes të cilëve iu është revokuar, përfunduar ose refuzuar statusi i refugjatit ose ekzistojnë rrethana për përjashtim nga statusi i refugjatit në pajtim me këtë ligj.

4. Përfitimet nga paragrafi 1. dhe 2. të këtij neni, mund të refuzohen, të zvogëlohen ose të merren për arsye që ndërlidhen me sigurinë kombëtare ose rendin publik.

Neni 4
Ndalimi i dëbimit ose i kthimit (refoulement)

1. Republika e Kosovës nuk duhet ta dëboj ose kthej refugjatin në asnjë mënyrë në kufijtë e territoreve, ku do të kërcënohet jeta apo liria e tij për arsye të racës, religjionit, përkatësisë kombëtare, anëtarësisë në një grup të caktuar shoqëror apo bindjeve të tij politike.
2. Përfitimet nga paragrafi 1. i këtij neni nuk do të mund të kërkohen nga një refugjat për të cilin ka arsye të forta të mendohet se ai paraqet rrezik për sigurinë e Republikës së Kosovës apo i cili duke qenë i dënuar me vendim të formës së prerë për një krim veçanërisht të rëndë, paraqet rrezik për sigurinë e Republikës së Kosovës.
3. Në raste nga paragrafi 2. i këtij neni, revokohet ose refuzohet leja e qëndrimit.

Neni 5
Nevoja e mbrojtjes ndërkombëtare që lind *sur place*

1. Frika e bazuar mirë për persekutim apo rreziku real i përjetimit të cenimit serioz mund të bazohet në ngjarjet të cilat kishin ndodhur që nga koha kur aplikuesi kishte lëshuar vendin e origjinës.
2. Frika e bazuar mirë për persekutim apo rreziku real i përjetimit të cenimit serioz mund të bazohet në aktivitetet në të cilat azilkërkuesi ishte angazhuar që nga koha e lëshimit të vendit të origjinës, në veçanti kur konstatohet që aktivitetet në fjalë paraqesin shprehje dhe vazhdimësi të dënimeve apo orientimeve që mbizotërojnë në vendin e origjinës.
3. Pa e cenuar Konventën e Gjenevës, Republika e Kosovës mund të përcaktojë se azilkërkuesi i cili parashtron një kërkesë pasuese zakonisht nuk do të akordohet me statusin e refugjatit, nëse rreziku i persekutimit është i bazuar në rrethanat të cilat aplikuesi i kishte krijuar me vendimin e vet që nga koha e lëshimit të vendit të origjinës.

Neni 6
Njohja e azilit

1. Republika e Kosovës iu jep azilin shtetasit të huaj apo personit pa shtetësi, me kërkesën e tij, i cili i plotëson kriteret e refugjatit të përcaktuara në nenin 2 paragrafi 1.10. të këtij ligji.
2. Personat të cilëve iu është dhënë azili në pajtim me paragrafin 1. të këtij neni, do t'i u lëshohet leje qëndrimi në pajtim me Ligjin për të Huajt.

Neni 7
Përrjashtimi nga azili

1. E drejta për azil nuk do t'i njihet një personi, për të cilin ka arsye serioze të konsiderohet se ai/ajo:
  - 1.1. ka kryer krime kundër paqes, krime lufte ose krime kundër njerëzimit në siç definohet në aktet ndërkombëtare të hartuara për të paraparë dispozita për krime të tilla;
  - 1.2. ka kryer krim serioz jo-politik jashtë Republikës së Kosovës para pranimit tij apo saj si refugjat, në atë vend si refugjat;
  - 1.3. është fajtor për akte që janë në kundërshtim me qëllimet apo parimet e Kombeve të Bashkuara, siç parashihet në preambulë dhe nenin 1 dhe 2 të Kartës së Kombeve të Bashkuara.
2. Paragrafi 1. i këtij neni, zbatohet ndaj personave të cilët nxisin apo në mënyrë tjetër marrin pjesë në kryerjen e krimeve ose akteve të lartcekura.
3. Azili nuk do t'i lejohet personave të cilët tashmë gëzojnë ndihmën ose mbrojtjen e organeve dhe agjencive të Kombeve të Bashkuara, përveç mbrojtjes ose ndihmës së Komisionarit të Lartë të Kombeve të Bashkuara për refugjatë. Kur një mbrojtje ose ndihmë e tillë ka pushuar për çfarëdo

arsye, pa u vendosur definitivisht pozita e këtyre personave në pajtim me rezolutat relevante të miratuara nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara, këta persona në bazë të fakteve (ipso facto) kanë të drejtë të përfitojnë nga ky ligj.

4. Azili nuk do t'u lejohet personave, për të cilët të drejtat dhe detyrimet e ngjashme si shtetas të Kosovës janë të njohura nga shteti i Kosovës.

Neni 8 Dhënia e mbrojtjes plotësuese

1. Republika e Kosovës ia ofron mbrojtjen plotësuese shtetasit, të huaj apo personit pa shtetësi i cili nuk i përmbush kriteret e përcaktimit të statusit të refugjatit, por i plotëson kriteret e përcaktuara në përkufizimin e mbrojtjes plotësuese të parapara në nenin 2, paragrafi 1.12. të këtij ligji.

2. Sa më parë që është e mundur pasi që statusi i tyre është akorduar, Ministria do t'u lëshojnë përfituesve të statusit të mbrojtjes plotësuese një leje banimi e cila duhet të jetë e vlefshme së paku një (1) vit dhe e përsëritshme, përveç nëse arsyet imponuese të sigurisë shtetërore apo të rendit publik kërkojnë ndryshe.

Neni 9 Përjashtimi nga mbrojtja plotësuese

1. E drejta për mbrojtje plotësuese nuk do t'i njihet personit, për të cilin ka arsye serioze të konsiderohet se ai/ajo:

1.1. ka kryer krime kundër paqes, krime lufte ose krime kundër njerëzimit në kuptim të dispozitave ndërkombëtare që përcakton këto krime;

1.2. ka kryer krime të rënda të dënueshme;

1.3. është fajtor për akte që janë në kundërshtim me qëllimet apo parimet e Kombeve të Bashkuara, siç parashihet në preambulë dhe nenin 1 dhe 2 të Kartës së Kombeve të Bashkuara;

1.4. paraqet rrezik për bashkësinë ose për sigurinë e Republikës së Kosovës.

2. Paragrafi 1. i këtij neni, zbatohet ndaj personave të cilët nxisin apo në mënyrë tjetër marrin pjesë në kryerjen e krimeve ose akteve të lartcekura.

3. Mbrojtja plotësuese nuk do t'i jepet një personi i cili ka kryer një apo më tepër vepra penale para se të hyjë në Republikën e Kosovës jashtë fushë veprimtarisë së paragrafit 1. të këtij neni, të cilat vepra penale do të ishin të dënueshme me burgim nëse do të kryeshin në Republikën e Kosovës dhe nëse ai apo ajo e lëshon vendin e tij apo saj të origjinës, vetëm për t'iu shmangur sanksioneve që rezultojnë nga këto krime.

Neni 10 Hyrja në Republikën e Kosovës

Shtetasit e huaj apo personat pa shtetësi të cilët deklarojnë qëllimet e tyre për parashtrimin e kërkesës për azil në Republikën e Kosovës, do të trajtohen si azilkërkues në pajtim me këtë ligj, pra do t'ju lejohet të hyjnë në territorin e Republikës së Kosovës.

Neni 11 Ndihma për azilkërkuesit

1. Azilkërkuesi mund të kërkojë azil në një gjuhë të cilën ai ose ajo e kupton.

2. Azilkërkuesi në një afat pesëmbëdhjetë (15) ditor që nga paraqitja e kërkesës për azil do të informohet në një gjuhë të cilën e kupton lidhur me procedurën e azilit, të drejtat dhe detyrimet në

procedurën e tillë, si dhe për të drejtën të kontaktoj UNHCR-në dhe ndonjë Organizatë Joqeveritare të cilat iu ofrojnë ndihmë azilkërkuesve.

3. Azilkërkuesi ka të drejtë të zgjedh një përfaqësues, i cili do ta ndihmoj dhe përfaqësoj atë gjatë procedurës për përcaktimin e azilit, me shpenzime të azilkërkuesit.

4. Përfaqësuesi i azilkërkuesit si dhe përfaqësuesi i Zyrës së UNHCR-së, kanë të drejtë të kontaktojnë azilkërkuesin në çdo kohë dhe në secilën fazë të procedurës për përcaktimin e azilit.

5. Azilkërkuesi ka të drejtë të flas me përfaqësuesin e tij ose përfaqësuesin e UNHCR-së në çdo kohë, si dhe të jetë i informuar për këtë të drejtë.

6. Përfaqësuesi gëzon qasje në informacion në dosjen e azilkërkuesit, siç i lejohet autoritetit të përcaktuar për të shqyrtuar kërkesën për azil, për aq sa është i rëndësishëm informacioni për shqyrtimin e kërkesës.

7. Përjashtimisht përfaqësuesi nuk do e gëzoj të drejtën në dosjen e azilkërkuesit kur zbulimi i informatave ose burimeve do të rrezikonte sigurinë kombëtare, sigurinë e organizatave apo personit/personave që ofrojnë informacionin, sigurinë e personit/personave të cilëve u referohet informacioni ose kur interesat e hetimeve në lidhje me shqyrtimin e kërkesave të azilit nga organi kompetent ose marrëdhëniet ndërkombëtare të Republikës së Kosovës, do të rrezikoheshin. Në këto raste, qasja në informata ose burime në fjalë do të jetë në dispozicion të organit kompetent me përjashtim kur qasja e tillë është përjashtuar për shkak të sigurisë kombëtare.

Neni 12

Gjuha e procedurës dhe e drejta për përkthyes

1. Në rastet kur azilkërkuesi nuk e kupton gjuhën në të cilën zhvillohet procedura, organi kompetent i siguron shërbimet e përkthimit me qëllim që t'i sigurohet procedura në një gjuhë në të cilën konsiderohet se e kupton. Përkthyesi do të jetë i detyruar të mbaj sekretin profesional.

2. Në raste të veçanta, nëse është e mundur azilkërkuesit do t'i sigurohet një përkthyes i të njëjtës gjini.

3. Azilkërkuesi ka të drejtë të angazhoj një përkthyes sipas vullnetit të vet, me kusht që ky i fundit të mos jetë azilkërkues.

Neni 13

Femrat azilkërkuese

Azilkërkueset femra kanë të drejtë që procedurën e azilit ta zhvilloj zyrtarja, në pajtim me mundësitë.

Neni 14

Fëmijët e pashoqëruar

1. Azilkërkuesit fëmijë të pashoqëruar do t'i caktohet zyrtari për shërbimet sociale i caktuar nga Qendra për Punë Sociale në kohën sa më të shkurtë të mundur, si përfaqësues i fëmijës së pashoqëruar në mënyrë që të përfaqësoj ose ta ndihmoj fëmijën e pashoqëruar me qëllim të shqyrtimit të kërkesës për azil. Në asnjë rrethanë fëmija i pashoqëruar nuk mund të merret në pyetje pa qenë i shoqëruar nga zyrtari për shërbimet sociale.

2. Organi kompetent duhet të marrë në konsideratë interesin më të mirë të fëmijës me rastin e implementimit të këtij neni.

3. Zyrtarit për shërbimet sociale për fëmijë, do t'i ipet mundësia për ta informuar fëmijën e pa shoqëruar për kuptimin dhe pasojat eventuale të intervistës personale dhe, kur është e nevojshme si ta përgatis vetën për intervistë personale. Zyrtari për shërbimet sociale për fëmijë, do të lejohet të marrë pjesë në intervistë dhe ka të drejtë të parashtroj pyetje ose të paraqes komente brenda kornizës së përcaktuar nga zyrtari intervistues.

4. Në rastet kur fëmija i pashoqëruar do të intervistohet lidhur me kërkesën e tij për azil, kjo intervistë do të zhvillohet nga personi i cili ka njohuri të domosdoshme lidhur me nevojat e veçanta të fëmijës, dhe vendimi lidhur me kërkesën për azil po ashtu duhet të merret nga personi i cili i ka njohuritë e domosdoshme për nevojat e veçanta të fëmijës.

5. Pas njohjes së statusit të refugjatit, mbrojtjes plotësuese dhe mbrojtjes së përkohshme fëmijës të pashoqëruar i caktohet kujdestari për fëmijë.

6. Ministria është e obliguar të filloj përpjekjet për të gjetur sa më shpejt prindërit apo të afërmit e tjerë të ngushtë të fëmijës të pashoqëruar në bashkëpunim me organizatat relevante.

7. Ministria do të sigurohet që fëmijët e pashoqëruar të jenë të vendosur qoftë:

7.1. me të afërmit e rritur; apo

7.2. me ndonjë familje birësuese; apo

7.3. në qendra të specializuara për akomodim të fëmijëve; apo

7.4. në akomodim tjetër të përshtatshëm për fëmijë.

8. Në këtë kontekst, mendimi i fëmijës do të merret parasysh në pajtim me moshën dhe shkallën e pjekurisë së tij apo të saj.

9. Ata që punojnë me fëmijët e pashoqëruar duhet të kenë marrë ose duhet të marrin trajnim të përshtatshëm në lidhje me nevojat specifike të tyre, dhe duhet të respektojnë parimin e konfidencialitetit, në lidhje me ndonjë informacion që ata mund të marrin gjatë punës së tyre.

Neni 15 Azilkërkuesit me të meta mentale

Për azilkërkuesit me aftësi të zvogëluara mentale do t'i caktohet një përfaqësues para fillimit të procedurës.

Neni 16 Personat me nevoja të veçanta

1. Qeveria do t'iu kushtoj trajtim dhe kujdes të veçantë personave me nevoja të veçanta, veçanërisht fëmijëve, fëmijëve të pashoqëruar, personat e moshuar, personat e paaftë, gratë shtatzëna, prindërit e vetëm me fëmijë, personat të cilët kanë qenë viktimat të torturës, dhunimit, apo ndonjë formë tjetër serioze të dhunës psikologjike, fizike dhe seksuale.

2. Nevoja të veçanta sipas këtij ligji do të përcaktohen në bazë të vlerësimit individual të secilit azilkërkues, refugjat, person nën mbrojtjen plotësuese apo personat nën mbrojtje të përkohshme.

3. Azilkërkuesit, refugjatët, personat nën mbrojtje plotësuese apo personat nën mbrojtje të përkohshme me nevoja të veçanta, do të kenë trajtim të veçantë në pajtim me nevojat e tyre specifike me rastin e akomodimit, ofrimit të kushteve të veçanta të pranimit, trajtimin e nevojshëm mjekësor, këshillimin e nevojshëm psikosocial.

Neni 17 Qëndrimi dhe liria e lëvizjes

1. Azilkërkuesit mund të lëvizin lirshëm në territorin e Republikës së Kosovës.

2. Republika e Kosovës mund të vendos lidhur me kufizimin e lëvizjes për arsye të interesit publik ose kur është e nevojshme për shqyrtim të shpejtë dhe vëzhgimin efektiv të kërkesës së tij ose saj.

3. Kur paraqitet e nevojshme, për shembull për arsye ligjore ose për arsye të rendit publik, Republika e Kosovës mund t'ia kufizoj lirinë e lëvizjes në përputhje me legjislacionin kombëtar.

4. Azilkërkuesi nuk duhet të kërkoj leje për të kryer takimet me autoritetet ose gjykatat, kur paraqitja e tij/ saj është e nevojshme.

Neni 18 Roli i UNHCR- së

1. Organet shtetërore do ta lejojnë UNHCR - në:

- 1.1. të ketë qasje tek azilkërkuesit, duke përfshirë edhe ata nën arrest, në aeroport;
- 1.2. të ketë qasje në informata, të kërkesat individuale për azil, në zhvillimin e procedurave dhe në vendimet e marra duke siguruar që azilkërkuesi ka shprehur pajtimin;
- 1.3. të paraqes pikëpamjet e veta, si zbatim i përgjegjësive mbikëqyrëse sipas nenit 35 të Konventës së Gjenevës ndaj cilitdo organ kompetent, lidhur me kërkesat individuale për azil në çdo fazë të procedurës.

2. Paragrafi 1. i këtij neni, do të zbatohet gjithashtu për organizatën e cila punon në emër të UNHCR-së në territorin e Republikës së Kosovës sipas një marrëveshjeje me Qeverinë e Kosovës.

KREU II TË DREJTAT DHE DETYRIMET E AZILKËRKUESËVE, PERSONAVE ME STATUS REFUGJATI DHE PERSONAVE NËN MBROJTJE PLOTËSUESE

Neni 19 Të drejtat e azilkërkueseve

1. Azilkërkuesi ka të drejtë:

- 1.1. të qëndroj në Republikën e Kosovës;
- 1.2. të ketë kushtet themelore të jetesës;
- 1.3. kujdesin shëndetësor;
- 1.4. ndihmën sociale themelore;
- 1.5. ndihmën ligjore pa pagesë;
- 1.6. të drejtën e arsimimit për azilkërkuesit fëmijë;
- 1.7. të drejtën në lirinë e mendimit dhe besimit fetar;
- 1.8. të drejtën për punësim dhe të drejtën në trajnime profesionale.

Neni 20 E drejta për qëndrim e azilkërkuesit

1. Azilkërkuesi ka të drejtë të qëndroj në Republikën e Kosovës deri në marrjen e vendimit të formës së prerë.

2. Anëtarët e familjes të cilët kanë arritur në Republikën e Kosovës së bashku me azilkërkuesin, kanë të drejtë të qëndrojnë në përputhje me paragrafin 1. të këtij neni.

3. Organi kompetent duhet të ndërmarr masat e nevojshme të mbaj aq sa është e mundur unitetin familjar, ashtu siç është brenda territorit të Republikës së Kosovës nëse azilkërkueseve iu është ofruar strehim.

Neni 21
E drejta për kushte themelore të jetesës dhe kushte sociale

Azilkërkuesit kanë të drejtë në ndihmë financiare që përfshinë strehimin, ushqimin dhe veshmbathjen të ofruar në mall ose në kupona, dhe një porcion të përditshëm shpenzimesh. Azilkërkuesit me nevoja të veçanta do t'iu sigurohen standardet e jetesës në pajtim me nevojat e tyre specifike.

Neni 22
Kujdesi shëndetësor

1. Azilkërkuesit kanë të drejtë në kujdes shëndetësor e cila përfshinë, kujdesin emergjent shëndetësor dhe trajtimin e sëmundjes.
2. Azilkërkuesit të cilët i janë nënshtruar përdhunimit, torturës ose formave të tjera të rënda të dhunës si dhe azilkërkueseve me nevoja të veçanta, do t'iu afrohet trajtim i nevojshëm mjekësor sipas nevojave specifike dhe pasojave të shkaktuara.

Neni 23
Ndihma ligjore pa pagesë

1. Azilkërkuesit i afrohet ndihma juridike falas si në vijim:
  - 1.1. informata lidhur me të drejtat dhe detyrimet e azilkërkueseve;
  - 1.2. ndihma në hartimin e ankesave;
  - 1.3. përfaqësimin në procedurë para organit kompetent.
2. Ndihma sipas paragrafit 1. të këtij neni, do t'iu afrohet azilkërkuesit i cili nuk ka mjete të mjaftueshme apo gjëra me vlerë për t'iu mbuluar shpenzimet përkatëse.
3. Ndihmën sipas paragrafit 1. të këtij neni, mund ta afrojnë: avokatët apo organizatat për ndihmë të refugjatëve.

Neni 24
E drejta në arsim e fëmijëve azilkërkues

Azilkërkuesit fëmijë kanë të drejtë në arsimin fillor dhe të mesëm sipas të njëjtave kushte me qytetarët e Republikës së Kosovës.

Neni 25
E drejta në mendimit dhe besimit fetar lirinë e fesë

Qeveria e Kosovës do t'iu garantoj azilkërkueseve të drejtën e ushtrimit dhe lirinë e fesë sipas bindjeve të tyre.

Neni 26
E drejta për punësim dhe e drejta në trajnime profesionale

1. Azilkërkuesit kanë të drejtë të ushtrojnë aktivitet fitimprurës pas gjashtë (6) muajve që nga dita e paraqitjes së kërkesës deri në vendimin e formës së prerë.
2. Azilkërkuesit kanë të drejtë në trajnime profesionale pavarësisht nëse kanë qasje në tregun e punës.

Neni 27
Detyrimet e azilkërkuesit

1. Azilkërkuesi është i detyruar:

1.1. gjatë gjithë kohës të veprojnë në pajtim me ligjet dhe aktet e tjera nënligjore të Republikës së Kosovës, si dhe me masat e ndërmarra nga organet shtetërore;

1.2. të bashkëpunojë me DSHAM-në dhe organet e tjera relevante qeveritare;

1.3. t'i përgjigjet ftesave të organit kompetent dhe zyrave të tjera qeveritare dhe të bashkëpunojë në çdo fazë të procedurës së azilit;

1.4. të dorëzojë dokumentet e udhëtimit, identitetit dhe prova të tjera që i ka në dispozicion;

1.5. të njoftojë DSHAM-në dhe organet e tjera përkatëse të azilit për çfarëdo ndryshimi të adresës brenda tri (3) ditësh;

1.6. të veprojnë në pajtim me urdhrat që lëshohen nga organi kompetent, dhe të gjitha urdhrat e tjera qeveritare lidhur me kufizimet e lëvizjes;

1.7. të mos lëshojë territorin e Kosovës pa lejen e organit kompetent derisa të mos përfundohet procedura e azilit;

1.8. të bashkëpunojë me organin kompetent lidhur me marrjen e gjurmëve të gishtërinjve dhe fotografisë.

2. organi kompetent mund të kontrollojë azilkërkuesin dhe gjësendet të cilat ai i posedon.

3. organi kompetent mund të mbajë procesverbal lidhur me deklaratimet e azilkërkuesit, nëse paraprakisht ai është informuar për këtë.

Neni 28

Të drejtat e personave me status të refugjatisë dhe personit nën mbrojtje plotësuese

1. Personi me status refugjatisë dhe personi nën mbrojtje plotësuese ka të drejtat si në vijim:

1.1. të drejtën për qëndrim në Republikën e Kosovës për kohën sa zgjatë azili ose mbrojtja plotësuese;

1.2. ndihmën sociale elementare;

1.3. strehimin elementar;

1.4. kujdesin shëndetësor;

1.5. arsimim;

1.6. ndihmën për integrim në shoqëri;

1.7. të drejtën në lirinë e mendimit dhe besimit fetar;

1.8. të drejtën për punësim dhe të drejtën për trajnime profesionale;

1.9. bashkimin me familjarë, siç parashihet në këtë ligj;

1.10. të drejtën në qasje në gjykata dhe ndihmë ligjore;

1.11. të drejtën për të poseduar pasuri të tundshme dhe të patundshme.

2. Personi me status refugjatisë dhe personi nën mbrojtje plotësuese, gëzojnë të drejtat nga paragrafi 1. i këtij neni, deri në nivelin e mbrojtjes të cilën e gëzojnë shtetasit e Republikës së Kosovës.

3. Organi kompetent do të informojë personin me status refugjatisë apo personin nën mbrojtje plotësuese në një afat pesëmbëdhjetë (15) ditësh, që nga dita e njohjes së azilit apo mbrojtjes plotësuese në një

gjuhë të cilën ai ose ajo e kupton lidhur me të drejtat dhe detyrimet që rrjedhin nga njohja e statusit përkatës.

Neni 29 **E drejta për qëndrim**

Personi me status refugjati apo personi nën mbrojtje plotësuese ka të drejtë për qëndrim në Republikën e Kosovës për aq kohë sa i është dhënë azili apo mbrojtja plotësuese.

Neni 30 **Mirëqenia sociale**

Personi me status refugjati dhe personi nën mbrojtje plotësuese kanë të drejtë në ndihmë të domosdoshme sociale nën kushte të njëjta me shtetasit e Republikës së Kosovës.

Neni 31 **Strehimi elementar**

1. Personit me status refugjati apo personit nën mbrojtje plotësuese do t'i sigurohet strehimi deri në dy (2) vite, që nga dita e marrjes së vendimit për njohjen e azilit apo mbrojtjes plotësuese.
2. Personi me status refugjati ose personi nën mbrojtje plotësuese do ta humb të drejtën për akomodim nëse refuzon afrimin e strehimit elementar sipas paragrafit 1. të këtij neni.
3. Personi me status refugjati apo personi nën mbrojtje plotësuese i cili ka mjete të veta për mbulimin e shpenzimeve lidhur me strehimin, nuk kanë të drejtë të përfitojnë nga paragrafi 1. i këtij neni.

Neni 32 **Kujdesi shëndetësor**

Personi me status refugjati apo personi nën mbrojtje plotësuese, ka të drejtën për kujdesin shëndetësor në nivel të njëjtë sikur edhe shtetasit e Kosovës.

Neni 33 **Arsimimi**

Personi me status refugjati apo personi nën mbrojtje plotësuese ka të drejtë në arsim fillor, të mesëm dhe të lartë nën kushte të njëjta sikurse edhe shtetasit e Republikës së Kosovës.

Neni 34 **Integrimi në shoqëri**

Me qëllim të integrimit në shoqërinë kosovare, personave me status refugjati dhe personave nën mbrojtje plotësuese do t'iu mundësohet mësimi i historisë, gjuhës dhe kulturës Kosovare.

Neni 35 **Liria e mendimit dhe besimit fetar**

Qeveria e Kosovës do t'i garantoj personave me status refugjati apo personit nën mbrojtje plotësuese të drejtën e ushtrimit, lirinë e mendimit dhe besimit fetar sipas bindjeve të tyre.

Neni 36 **E drejta për punësim dhe e drejta në trajnime profesionale**

1. Personi me status refugjati apo personi nën mbrojtje plotësuese ka të drejtë të punoj në Republikën e Kosovës pa leje të punës për shtetasit e huaj.
2. Personi me status refugjati dhe personi nën mbrojtje plotësuese, kanë të drejtë të trajnimit profesional, praktikës për përvojë pune nën të njëjtat kushte sikurse edhe shtetasit kosovar.

Neni 37
Bashkimi familjar

Personi me status refugjati dhe personi nën mbrojtje plotësuese ka të drejtë për bashkim familjar siç është parashikuar në nenin 2, paragrafi 1.19. të këtij ligji.

Neni 38
Ndihma ligjore falas

1. Personi me status refugjatit apo personit nën mbrojtje plotësuese i afrohet ndihma juridike falas si në vijim:

1.1. informata lidhur me të drejtat dhe detyrimet që rrjedhin nga njohja e statusit të azilit apo personit nën mbrojtje plotësuese;

1.2. ndihma në hartimin e ankesave dhe përfaqësimin para organit kompetent në rast të ndërprerjes, anulimit apo revokimit të statusit të refugjatit apo mbrojtjes plotësuese.

2. Ndihma sipas paragrafit 1. të këtij neni, do t'i afrohet personit me status refugjati apo personit i cili nuk ka mjete të mjaftueshme apo gjëra me vlerë për t'i mbuluar shpenzimet përkatëse.

3. ndihmën sipas paragrafit 1. të këtij neni mund ta afrojnë: avokatët apo organizatat për ndihmë të refugjatëve.

Neni 39
Të drejtën për të poseduar pasuri të tundshme dhe të patundshme

Personi me status refugjati apo personi nën mbrojtje plotësuese ka të drejtën e posedimit të pasurisë së tundshme dhe të patundshme nën kushte të njëjta sikurse personat e huaj.

Neni 40
Natyzalizimi

Personi me status refugjati ka të drejtë për natyzalizim në pajtim me Ligjin për Shtetësinë.

Neni 41
Detyrimet e personave me status refugjati dhe personave nën mbrojtje plotësuese

1. Personi me status refugjati apo personi nën mbrojtje plotësuese janë të detyruar:

1.1. të respektojnë kushtetutën, ligjet dhe aktet nënligjore të Republikës së Kosovës;

1.2. në afatin shtatë (7) ditor ta njoftojnë organin kompetent për ndryshimin e adresës.

KREU III
PROCEDURA E AZILIT

Neni 42
Organet kompetente vendimmarrëse

1. DSHAM është përgjegjëse për vendosje në shkallën e parë lidhur me kërkesën për azil.

2. Komisioni Kombëtar për Refugjatë është përgjegjës për shqyrtimin e ankesave të drejtuara kundër vendimeve të shkallës së parë.

3. Gjykata kompetente në përputhje me Ligjin për Gjykatat, është përgjegjëse për shqyrtimin e vendimeve administrative.

Neni 43

Parimet e procedurës së azilit

1. Procedura e azilit fillon kur shtetasi i huaj apo personi pa shtetësi paraqet kërkesën për azil.
2. Organi kompetent i mundëson azilkërkuessit të paraqes, shpjegoj dhe dëshmoj të gjitha faktet dhe rrethanat të cilat janë relevante për kërkesën e tij/ saj për azil.
3. Azilkërkuessi duhet plotësisht të bashkëpunojë në mënyrë aktive me organin kompetent gjatë procedurës. Azilkërkuessi do të paraqes dhe të shpjegoj të gjitha faktet dhe rrethanat për të cilat është në dijeni me qëllim që ta ndihmoj organin kompetent në shqyrtimin e dëshmive të cilat i ka në dispozicion azilkërkuessi. Ai/ ajo do të paraqes të gjitha dokumentet përkatëse në posedim të tij / saj që mund të jenë relevante për përcaktimin e azilit.
4. Organi kompetent shqyrton kontekstin e informacionit lidhur me situatën aktuale në vendin prej të cilit ka ikur personi dhe përpqet të verifikojë faktet dhe rrethanat e ndërlidhura me azilkërkuessin në lidhje me çfarëdo dëshmie të ofruar nga ai/ajo. Organi kompetent mund të marrë në konsideratë dëshmi shtesë që ka në dispozicion me qëllim të vendosjes për kërkesën e azilit.
5. Vendimet e organit kompetent për të njohur ose refuzuar azilin nuk merren vetëm në bazë të dokumenteve formale dhe dëshmive tjera të ngjashme. Vendimi merret duke u bazuar në vlerësimin e të gjitha dëshmive që janë në dispozicion, përfshirë edhe deklaratat e azilkërkuessit.
6. Gjatë procedurës së azilit, organi kompetent do të bëjë të gjitha përpjekjet për të siguruar që procedura të mos jetë e pafavorshme dhe për aq sa është e mundshme dhe kur të jetë e nevojshme, azilkërkuessi të ndihmohet në paraqitjen e kërkesës tij/saj. Zyrtarët përgjegjës për intervistimin e azilkërkuessit janë përgjegjës të parandalojnë që mungesa e dijes dhe e përvojës së azilkërkuessit të mos i dëmtojë të drejtat e tij.

Neni 44

Zbatimi i Ligjit mbi Procedurën Administrative

Nëse nuk është e rregulluar ndryshe me këtë ligj, procedura e azilit do të jetë në përputhje me Ligjin për Procedurën Administrative.

Neni 45

Paraqitja e kërkesës

1. Kërkesa e azilit paraqitet në momentin e hyrjes në Kosovë, në një pikë të kalimit kufitar, në një stacion policor ose në DSHAM.
2. Organet nga paragrafi 1. i këtij neni, janë të obliguara që t'ia mundësojnë azilkërkuessit që sa më parë që të jetë e mundur ta parashtror kërkesën për azil. Kërkesat për azil nuk do të refuzohen ose përjashtohen prej shqyrtimit për të vetmen arsye se nuk janë parashtruar sa më shpejt që është e mundur.
3. Organi i cili e pranor kërkesën për azil sipas këtij neni, duhet që me rastin e pranimit të kërkesës ta plotësoj formularin fillestar duke përfshirë, marrjen e gjurmëve të gishtërinjve, fotografisë, dëshmive të tjera që ndërlidhen me kërkesën për azil dhe dokumenteve të udhëtimit.
4. Pas plotësimit të formularit fillestar, organi i cili e pranor kërkesën duhet që menjëherë ta kontaktoj zyrtarin kompetent të azilit në kuadër të DSHAM-së dhe ta transportoj azilkërkuessin në Qendrën për Azilkërkuess.

Neni 46

Qendra për Azilkërkuess

1. Qendrat për Azilkërkuess (në tekstin e mëtejme Qendra) administrohet nga DSHAM.

2. Funkcionimi i qendrave dhe procedurat, rregullohen me procedurë të veçantë të miratuar nga Ministria e Punëve të Brendshme.

Neni 47

Pranimi i azilkërkuesit në Qendër

1. Pas pranimi të azilkërkuesit në Qendër, zyrtari i Qendrës së Azilit duhet ta informoj azilkërkuesin lidhur me të drejtat dhe detyrimet si dhe procedurën e azilit, duke përfshirë mundësinë e përfitimit të ndihmës juridike pa pagesë dhe mundësinë e kontaktimit me përfaqësuesit e UNHCR-së ose organizatat tjera, të cilat merren me mbrojtjen e të drejtave të refugjatëve në gjuhën e tij ose në një gjuhë të cilën e kupton.

2. Pas informimit të azilkërkuesit për të drejtat detyrimet dhe mënyrën e procedurës azilkërkuesi i nënshtrohet ekzaminimit të nevojshëm mjekësor.

Neni 48

Akomodimi i azilkërkuesit

1. Azilkërkuesit mund të vendosen në Qendrën për Azilkërkues në ndonjë lokacion tjetër të përcaktuar nga DSHAM ose diku tjetër sipas dëshirës së tyre.

2. Në rastet e vendosjes së azilkërkuesve në një lokacion sipas zgjedhjes së tyre, shpenzimet e akomodimit mbulohen nga vet azilkërkuesit.

Neni 49

Pjesëmarrja e palëve të treta në procedurën e azilit

1. Procedura e azilit nuk do të jetë e hapur për publikun.

2. Individët e mëposhtëm mund të jenë prezentë në procedurën e azilit:

2.1. përfaqësuesi i autorizuar;

2.2. kujdestari ligjor për fëmijët e pashoqëruar;

2.3. kujdestari për persona me aftësi të zvogëluar mendore;

2.4. përfaqësuesi i UNHCR-së;

2.5. përkthyesi.

Neni 50

Intervista me azilkërkuesin

1. Azilkërkuesi do të intervistohet personalisht pa prezencën e anëtarëve të tjerë të familjes, përveç kur organi kompetent konsideron të domosdoshme prezencën e anëtarëve të tjerë të familjes për një shqyrtim të duhur.

2. DSHAM do ta intervistoj azilkërkuesin në kohën sa më të shkurtë të mundur. Nëse është e nevojshme, azilkërkuesi do të intervistohet disa herë.

3. Azilkërkuesi është i obliguar të deklaroj të gjitha faktet dhe rrethanat që mbështesin kërkesën e tij/saj për azil, të deklaroj të vërtetën në të gjitha përgjigjet, të paraqes të gjitha provat në dispozicion dhe të jep një shpjegim bindës dhe të besueshëm.

4. Intervista me azilkërkuesin duhet të zhvillohet nën kushtet të cilat e sigurojnë konfidencialitetin.

5. Intervista me azilkërkues mbahet në një procesverbal, procesverbali nënshkruhet nga azilkërkuesi për të konfirmuar vërtetësinë pasi që t'i jetë komunikuar në gjuhën të cilën e kupton.

6. Kur një azilkërkues refuzon të miratojë përmbajtjen e raportit, arsyet për këtë refuzim duhet të shënohen në dosjen e azilkërkuesit. Refuzimi për të miratuar përmbajtjen e raportit, nuk do të ndalojë organin kompetent nga nxjerrja e vendimit lidhur me kërkesën për azil.

7. Azilkërkuesi do të intervistohet nga personi i cili është mjaft kompetent për të marrë në konsideratë rrethanat personale ose të përgjithshme të kërkesës, duke përfshirë origjinën kulturore të aplikuesit ose cenueshmërinë e tij/saj, për aq sa është e mundur për të bërë këtë.

Neni 51 **Vërtetimi i fakteve**

1. DSHAM, sipas detyrës zyrtare vërteton të gjitha faktet relevante për marrjen e vendimit. Organi kompetent, nëse e konsideron të domosdoshme, do të zhvillojë intervistë plotësuese të azilkërkuesit, të shqyrtojë provat e nxjerra dhe nëse është e nevojshme të kërkojë edhe prova të tjera.

2. Në rastet kur DSHAM, ka nevojë për mendimin e ekspertit për të vërtetuar faktet e caktuara për marrjen e vendimit lidhur me një kërkesë të azilit, organi kompetent është i autorizuar të konsultojë një ekspert të asaj fushe. Eksperti udhëzohet lidhur me fshehtësinë e procedurës dhe do të pajtohet me kushtet e fshehtësisë, siç përcaktohet me këtë ligj.

3. DSHAM mund të këshillohet me ekspertin në çështjet e dëshmimeve për përcaktimin e azilit sipas kërkesës së azilkërkuesit, përfaqësuesit të tij ose të saj ose përfaqësuesit të Zyrës së UNHCR-së, nëse e vlerëson se mendimi i tillë mund të jetë i rëndësishëm për të vendosur për azilin.

4. Organi kompetent me rastin e shqyrtimit të kërkesës do të sigurohet se vendimi është marrë individualisht, objektivisht dhe në mënyrë të paanshme si dhe informacionet e sakta janë marrë nga burime të ndryshme si Komisariati i Lartë për Refugjatë (UNHCR) lidhur me gjendjen e përgjithshme që mbretëron në vendin e origjinës së azilkërkuesit dhe kur është e domosdoshme, edhe lidhur me vendet nëpër të cilat ata kanë kaluar dhe informatat e tilla të jenë të qasshme për personelin përgjegjës për shqyrtimin e kërkesave dhe nxjerrjen e vendimeve.

Neni 52 **Procedura e përshpejtuar**

1. DSHAM mund të marrë vendim me procedurë të përshpejtuar në pajtim me parimet dhe garancitë themelore në shkallë të parë, lidhur me rastet kur:

1.1. vendimi pozitiv është i bazuar në dëshmitë në dispozicion, apo

1.2. vendimi negativ merret sipas nenit 54 të këtij ligji.

2. Kundër vendimit të marrë në procedurë të përshpejtuar, azilkërkuesi ka të drejtë të ushtroj ankesë pranë Komisionit Kombëtar për Refugjatë në afat prej shtatë (7) ditëve.

3. Nën-paragrafi 1.2. i këtij neni, nuk do të vlejë në rastet kur kërkesa është parashtruar nga fëmija i pashoqëruar apo persona me aftësi të kufizuara mendore.

Neni 53 **Vendimi i shkallës së parë**

1. DSHAM merr vendim përmes të cilit:

1.1. e njeh azilin;

1.2. refuzon azilin dhe njeh mbrojtjen plotësuese;

1.3. refuzon kërkesën për azil;

1.4. ndërprejë procedurën e azilit.

2. DSHAM do të marrë vendim në formë të shkruar dhe në rastet kur kërkesa për azil refuzohet, arsyet faktike dhe ligjore duhet të jenë cekur në vendimin përkatës si dhe informacionet lidhur me mundësinë e parashtrimit të ankesës.

Neni 54 **Refuzimi i kërkesës për azil dhe mbrojtja plotësuese**

1. DSHAM do të refuzoj kërkesën për azil në rastet:

1.1. azilkërkuesi nuk i përmbush kriteret e refugjatit siç është përcaktuar në përkufizimin e refugjatit dhe të mbrojtjes plotësuese siç është paraparë në përkufizimin e mbrojtjes plotësuese;

1.2. në rastet kur konsideron se azilkërkuesi nuk ka të drejtë për mbrojtje sipas nenit 7 dhe 9 të këtij ligji;

1.3. në rastet kur kërkesa për azil është e pabazuar sipas nenit 55 të këtij ligji.

Neni 55 **Kërkesa për azil e cila është e pabazuar**

1. DSHAM-i do të refuzoj kërkesën për azil e cila konsiderohet e pabazuar në procedurë të përshpejtuar në pajtim me garancitë procedurale të parapara në këtë ligj në rastet kur:

1.1. azilkërkuesi në parashtrimin e kërkesës se tij/saj dhe në paraqitjen e fakteve, ka ngritur vetëm çështje që nuk janë të rëndësishme ose janë të një rëndësie minimale për shqyrtimin nëse ai/ajo kualifikohet si refugjat në bazë të këtij ligji;

1.2. azilkërkuesi vjen nga një vend i tretë sigurt i origjinës;

1.3. azilkërkuesi vjen prej një vendi të sigurt me kushtin që vendi përkatës ripranon azilkërkuesin;

1.4. azilkërkuesi me rastin e parashtrimit të kërkesës për azil, pa ndonjë arsye të justifikuar nuk ka deklaruar se të dhënat për identitetin e tij/saj, lidhjet familjare, vendqëndrimin e kaluar, itinerarin e udhëtimit, dokumentet identifikuese, arsyet për të kërkuar mbrojtje, dhe kërkesës për azil;

1.5. azilkërkuesi ka parashtruar një tjetër kërkesë për azil duke paraqitur të dhëna tjera personale;

1.6. azilkërkuesi nuk ka paraqitur informata të cilat me një nivel të arsyeshëm të sigurisë do të krijonin identitetin apo shtetësinë e tij/saj, ose sipas të gjitha gjasave në keqbesim ai/ajo ka shkatërruar apo ka fshehur dokumentin e udhëtimit ose identitetit të cilat do të ndihmonin për të vërtetuar identitetin apo shtetësinë e tij/saj; ose

1.7. azilkërkuesi ka qenë subjekt i kërkesës për azil në Republikën e Kosovës për të cilën është marrë vendim negativ dhe rrethanat për këtë vendim nuk kanë ndryshuar;

1.8. azilkërkuesi ka dështuar pa shkaqe të arsyeshme për të bërë kërkesën e tij/saj për azil më herët, duke pasur mundësinë për të bërë një gjë të tillë;

1.9. azilkërkuesi përdor procesin e azilit thjeshtë për të penguar apo vonoj deportimin.

1.10. të dhëna të rrejshme janë dhënë në lidhje me identitetin apo dokumente të rrejshme janë paraqitur, të cilat me qëllim janë deklaruar si origjinale;

1.11. azilkërkuesi refuzon të bashkëpunoj në lidhje me marrjen e shenjave të gishtërinjve.

Neni 56 **Pezullimi i procedurës**

1. DSHAM do ta pezulloj procedurën e azilit në rastet kur plotësohet njëri nga kushtet si në vijim:

1.1. azilkërkuesi heq dorë nga kërkesa për azil;

1.2. kur azilkërkuesi largohet nga vendqëndrimi i fundit për më shumë se tri (3) ditë pa e njoftuar organin kompetent përveç rasteve kur azilkërkuesi dëshmon brenda një kohe të arsyeshme se largimi i azilkërkuesit dhe moslajmërimi kanë ndodhur nga rrethanat jashtë kontrollit të tij/saj;

1.3. azilkërkuesi largohet nga Republika e Kosovës gjatë procedurës.

2. Azilkërkuesi mund të bëjë kërkesë për rihapje të procedurës së azilit vetëm nëse paraqet arsye të forta. Kërkesa për rihapje të procedurës së azilit do të ndalojë dëbimin e të huajit nga Kosova.

Neni 57 **Parashtrimi i kërkesës së re për azil**

1. Azilkërkuesi, kërkesa e të cilit është refuzuar dhe vendimi ka marrë formë të prerë, mund të parashtroj kërkesë të re për azil.

2. Kërkesa e re sipas paragrafit 1. të këtij neni, do të shqyrtohet sipas një shqyrtimi paraprak nëse azilkërkuesi paraqet fakte të reja lidhur me konstatimin nëse ai ka gjasa të mira të cilësohet si refugjatë. Nëse gjatë shqyrtimit paraprak sipas këtij paragrafi, konstatohen fakte të reja të cilat në masë të konsiderueshme ka gjasa që azilkërkuesi të cilësohet si refugjat, atëherë kërkesa e re do të shqyrtohet sipas një shqyrtimi të rregullt.

3. Kërkesa e azilit e cila është objekt e shqyrtimit paraprak në pajtim me paragrafin 2. të këtij neni do të shqyrtohet në pajtim me garancitë procedurale të parapara në këtë ligj.

Neni 58 **Kthimi i azilkërkuesit**

Nëse kërkesa për azil refuzohet apo ndërpritet me vendim të formës së prerë, DSHAM vendos, si rregull të përgjithshëm, kthimin nga Kosova dhe urdhëron ekzekutimin e vendimit. DSHAM merr parasysh parimin e unitetit të familjes.

Neni 59 **Pushimi i azilit**

1. Shtetasi i huaj apo personi pa shtetësi do të pushoj të jetë refugjatë, nëse ai apo ajo:

1.1. në mënyrë vullnetare e kthen veten në mbrojtjen e vendit të shtetësisë; apo

1.2. duke humbur shtetësinë e tij ose saj në mënyrë vullnetare e rikërkon atë; apo

1.3. ka fituar një shtetësi të re dhe gëzon mbrojtjen e vendit të shtetësisë së tij ose saj të re; apo

1.4. në mënyrë vullnetare rivendoset në vendin të cilin ai ose ajo e kishte lëshuar apo jashtë të cilit ai apo ajo mbetet me frikën e të qenit i/e persekutuar; apo

1.5. për shkak se rrethanat në lidhje me të cilat ai apo ajo ishte njohur si refugjatë kishin pushuar së ekzistuari, nuk mundet me tutje të vazhdoj të refuzojë që të përfitoj nga mbrojtja e vendit të shtetësisë; apo

1.6. duke qenë person i/e pa shtetësi, për shkak se rrethanat për të cilat ishte njohur si refugjatë kishin pushuar së ekzistuari, ai ose ajo mund të kthehen në vendin e mëparshëm të rregullt.

2. Me rastin e shqyrtimit të nën-paragrafëve 1.5. dhe 1.6. organi kompetent do të ketë parasysh faktin nëse ndryshimi i rrethanave është i natyrës aq të rëndësishme dhe jo të përkohshme, ashtu që frika e refugjatit për persekutim nuk mund të konsiderohet më tutje si e mirë bazuar.

3. Nën-paragrafi 1.5. dhe 1.6. i paragrafit 1. të këtij neni nuk do të aplikohet për refugjatin i cili mund të parashtroj arsye bindëse që dalin nga persekutimi i mëparshëm për refuzimin e përfitimit e tij apo saj nga mbrojtja e vendit të shtetësisë, apo duke qenë person pa shtetësi, të vendbanimit të mëparshëm.

Neni 60

Revokimi, anulimi apo refuzimi i ripërtëritjes së statusit të refugjatit

1. Organi kompetent do ta revokoj, ose refuzoj ripërtëritjen e statusit të refugjatit në rastet kur:

1.1. ai apo ajo ka pushuar të jetë refugjat në pajtim me nenin 59 të këtij ligji;

1.2. ai apo ajo ka qenë apo është përjashtuar nga të qenit refugjat në pajtim me nenin 7 të këtij ligji.

2. Organi kompetent do të anuloj ose refuzoj ripërtëritjen e statusit të refugjatit në rastet kur:

2.1. shtrembërimi apo mos prezantimi i fakteve nga ana e tij apo saj, përfshirë përdorimin e dokumenteve false, ka qenë vendimtare për njohjen e statusit të refugjatit;

2.2. ka bazë të arsyeshme që ai apo ajo të konsiderohen si të rrezikshëm për sigurinë e Republikës së Kosovës;

2.3. ai apo ajo duke qenë i dënuar me aktgjykim të formës së prerë për ndonjë krim veçanërisht serioz, paraqet rrezik për shoqërinë e Republikës së Kosovës.

3. Para se të revokohet, anulohet ose refuzohet te ripërtërihet statusi i refugjatit, organi kompetent do të informoj azilkërkuesin me shkrim lidhur me arsyet e rishqyrtimit të statusit të azilit, si dhe t'ia afroj mundësinë për të paraqitur arsyet me gojë apo me shkrim se përse statusi i tij nuk duhet të revokohet.

4. Personit të cilit i është revokuar statusi i refugjatit në bazë të nën-paragrafit 1.2. të këtij neni, dhe i cili është prezent në Republikën e Kosovës do t'iu garantohen të drejtat si në vijim: e drejta për mos diskriminim, e drejta për liri fetare, qasja në gjykata, edukim, mos dënimi për shkak të hyrjes apo qëndrimit ilegal, respektimin e parimit të moskthimit.

Neni 61

Pushimi i mbrojtjes plotësuese

1. Personat me mbrojtje plotësuese nuk konsiderohet si të tillë nga momenti kur rrethanat që justifikonin dhënien e kësaj mbrojtje, pushojnë së ekzistuari ose kur këto rrethana kanë ndryshuar në mënyrë të tillë që kjo mbrojtje nuk është më e nevojshme.

2. Me rastin e aplikimit të paragrafit 1. të këtij neni, organi kompetent do të marrë në konsideratë faktin nëse ndryshimi i rrethanave është i rëndësishëm së tillë dhe i natyrës jo të përkohshme, ashtu që personi i cili gëzon mbrojtjen plotësuese nuk përballet më tutje me rrezik real të cenimit serioz.

3. Mbrojtja plotësuese pushon edhe në qoftë se:

3.1. personi heq dorë nga mbrojtja plotësuese.

Neni 62
Revokimi, ndërprerja apo refuzimi i ripërtëritjes së mbrojtjes plotësuese

1. Organi kompetent do ta revokoj, ose refuzon ripërtëritjen e mbrojtjes plotësuese në rastet kur:
  - 1.1. ai apo ajo ka pushuar të jetë përfitues i mbrojtjes plotësuese sipas nenit 61 të këtij ligji;
  - 1.2. ai apo ajo është dashur të përjashtohet apo është përjashtuar nga dhënia e statusit të mbrojtjes plotësuese në pajtim me nenin 9 të këtij ligji;
  - 1.3. shtrembërimi apo mos prezantimi i fakteve nga ana e tij apo saj, përfshirë përdorimin e dokumenteve false, ka qenë vendimtare për dhënien e mbrojtjes plotësuese.
2. Para se të revokohet mbrojtja plotësuese organi kompetent do të informoj personin me mbrojtje plotësuese me shkrim, lidhur me arsyet e rishqyrtimit të statusit të mbrojtjes plotësuese, si dhe t'ia ofroj mundësinë për të paraqitur arsyet me gojë apo me shkrim se përse statusi i tij nuk duhet të revokohet.

Neni 63
Afatet e procedurës në shkallën e parë

1. Procedura e azilit në shkallë të parë si rregull zgjatë gjashtë (6) muaj që nga dita e paraqitjes së kërkesës për azil.
2. Vendimet e marra në mbështetje të nenit 52 të këtij ligji, duhet si rregull i përgjithshëm të merret brenda tridhjetë (30) ditëve nga dita e paraqitjes së kërkesës.

KREU IV
PROCEDURA E ANKESËS

Neni 64
Ankesa

1. Azilkërkuesi, personi me status refugjati, personi nën mbrojtje plotësuese apo personi nën mbrojtje të përkohshme ka të drejtë të parashtrijë ankesë kundër vendimit të DSHAM-së pranë Komisionit Kombëtar për Refugjatë.
2. Ankesat kundër vendimit të shkallës së parë rregullohen nga Ligji për Procedurën Administrative, përveç rasteve kur Ligji për Azil parashikon ndryshe.
3. Ankesat kundër vendimeve të shkallës së dytë paraqiten pranë gjykatës kompetente. Ankesa kundër vendimit të shkallës së parë dhe të dytë e pezullon ekzekutimin e vendimit.

Neni 65
Afatet për parashtrimin e ankesës

1. Afati për parashtrimin e ankesës kundër vendimit të shkallës së parë është pesëmbëdhjetë (15) ditë që nga dita e njoftimit të vendimit përveç rasteve të përcaktuara ndryshe me këtë ligj.
3. Ankesa e transmetuar me fax, konsiderohet e vlefshme nëse dërgohet brenda afatit dhe origjinali dërgohet më pas.

Neni 66
Komisioni Kombëtar për Refugjatë

1. Qeveria e Kosovës themelon Komisionin Kombëtar për Refugjatë dhe anëtarët e tij, të cilët shërbejnë gjatë një afati prej tri (3) vitesh:
  - 1.1. komisioni përbëhet nga kryetari, zëvendëskryetari dhe pesë anëtarë të rregullt;

1.2. kryetari, zëvendëskryetari dhe anëtarët e Komisionit emërohen nga radhët e juristëve të diplomuar, të punësuar në organet shtetërore administrative dhe duhet të kenë së paku pesë (5) vite përvojë pune profesionale;

1.3. organi i shkallës së parë përjashtohet nga pjesëmarrja në Komisionin Kombëtar për Refugjatë;

1.4. përfaqësuesi i UNHCR-së merr pjesë me cilësinë e vëzhguesit dhe ka të drejtë të paraqes komente në kontekst të vendimit final.

2. Komisioni është i pavarur në punën e tij.

3. Në parim, Komisioni vendos për rastet në këshill prej tre (3) anëtarësh, të kryesuar nga kryetari ose zëvendëskryetari. Këshilli merr vendimet me shumicë të votave.

4. Qeveria nxjerr akt nënligjor për rregullimin e procedurës së Komisionit Kombëtar për Refugjatë.

Neni 67 **Arsyet e ankesës**

1. Arsyet e ankesës janë si në vijim:

1.1. shkelja e dispozitave të drejtës procedurale;

1.2. shkelja e dispozitave të drejtës materiale;

1.3. konstatimi i gabuar dhe jo i plotë i gjendjes faktike;

1.4. fakte të reja të rëndësishme në mbështetje të kërkesës.

Neni 68 **Rivendosja në afat**

1. Nëse azilkërkuesi i cili për shkaqe të arsyeshme nuk mund të dorëzojë ankesën brenda afatit ligjor, mund të kërkojë rivendosjen në afat të ankesës.

2. Kërkesa për rivendosje në afat paraqitet brenda dhjetë (10) ditëve nga dita e marrjes në dijeni për njoftimin e vendimit të marrë në ngarkim të tij.

3. Kërkesa për rivendosje në afat pezullon ekzekutimin e vendimit për dëbimin e azilkërkuesit nga Kosova.

Neni 69 **Procedura në shkallën e dytë**

1. Komisioni Kombëtar për Refugjatë vendos mbi bazën e provave të mbledhura gjatë procedurës së azilit në shkallën e parë si dhe mbi bazën e provave të tjera të paraqitura nga azilkërkuesi.

2. Në përfundim të shqyrtimit të ankesës, Komisioni vendos si në vijim:

2.1. miraton vendimin e shkallës së parë;

2.2. anulon vendimin e shkallës së parë dhe të njëjtin e kthen për rishqyrtim;

2.3. përmirëson mangësitë e konstatuara dhe merr vendimin;

2.4. bën ndryshimin e vendimit të shkallës së parë mbi bazën e të njëjtave prova.

Neni 70
Afatet për shqyrtimin e ankesës

1. Si rregull i përgjithshëm, Komisioni vendos brenda tridhjetë (30) ditësh për shqyrtimin e ankesës përveç rasteve të ankesave të paraqitura kundër vendimeve të marra në mbështetje të nenit 55 të këtij ligji.
2. Në rastet kur ankesa është parashtruar kundër vendimeve të marra në mbështetje të nenit 55, atëherë afati për të vendosur lidhur me ankesën është pesëmbëdhjetë (15) ditë që nga dita e parashtrimit të ankesës.

KREU V
DHËNIA E MBROJTJES SË PËRKOHSHME DHE STATUSI I PERSONAVE ME MBROJTJE TË PËRKOHSHME

Neni 71
Vendimi i Qeverisë

1. Republika e Kosovës mund t'iu japë mbrojtjen e përkohshme shtetasve të huaj apo personave pa shtetësi, të cilët vijnë në numër të madh nga vendet ku për arsye të luftës ose situatës së ngjashme, dhunës së përgjithshme ose konfliktit të brendshëm, të drejtat fundamentale të njeriut janë shkelur, me kusht që vendi i origjinës nuk dëshiron apo nuk ka mundësi për t'i mbrojtur.
2. Vendimin lidhur me nevojën e dhënies së mbrojtjes së përkohshme si dhe vendimin lidhur me pushimin e arsyeve për dhënien e mbrojtjes do ta marrë Qeveria e Kosovës.
3. Vendimi lidhur me nevojën e dhënies së mbrojtjes së përkohshme do të përcaktoj grupet e personave për të cilët do të aplikohet dhënia e mbrojtjes së përkohshme dhe datën për të cilën mbrojtja do të ketë efekt.
4. Vendimi lidhur me nevojën e dhënies së mbrojtjes së përkohshme sipas këtij neni, duhet të merret duke pasur parasysh kapacitetet ekonomike, sigurinë kombëtare, mbrojtjen e rendit dhe të qetësisë publike si dhe informatat përkatëse të dhëna nga UNHCR-ja dhe organizatat tjera për ndihmë refugjatëve.
5. Mbrojtja e përkohshme nuk do ta paragjykoj njohjen e statusit të refugjatit sipas Konventës së Gjenevës.
6. Republika e Kosovës do ta jep mbrojtjen e përkohshme duke i respektuar të drejtat e njeriut dhe liritë fundamentale si dhe obligimin lidhur me parimin e moskthimit.

Neni 72
Organi kompetent për dhënien e mbrojtjes së përkohshme

1. Ministria është organi kompetent për dhënien e mbrojtjes së përkohshme.
2. Mbrojtja e përkohshme jepet në një afat prej një (1) viti.
3. Mbrojtja e përkohshme mund të vazhdohet për gjashtë (6) muaj shtesë nëse vazhdojnë kushtet në vendin e prejardhjes së personit të mbrojtur të cilat përbënin bazë të vendimit për dhënien e mbrojtjes. Mbrojtja e përkohshme mund të zgjatet për një periudhë maksimale prej dy (2) vitesh.

Neni 73
Arsyet për përjashtim

Mbrojtja e përkohshme nuk iu jepet shtetasve të huaj apo personave pa shtetësi, në rastet kur konstatohet se nuk kanë të drejtë për mbrojtje siç është përcaktuar në nenin 7 dhe 9 të këtij ligji.

Neni 74
Parashtrimi i kërkesës për azil

1. Personat nën mbrojtje të përkohshme kanë të drejtë të paraqesin kërkesë për azil në çdo kohë.
2. Kërkesa për azil sipas paragrafit 1. të këtij neni, do të shqyrtohet pas përfundimit të mbrojtjes së përkohshme.

Neni 75
Përfundimi i mbrojtjes së përkohshme

1. Mbrojtja e përkohshme do të përfundoj në këto raste:
  - 1.1. pas përfundimit të afatit për të cilin i është lejuar mbrojtja e përkohshme;
  - 1.2. pas vendimit të Qeverisë lidhur me pushimin e arsyeve për dhënien e mbrojtjes së përkohshme.

Neni 76
Kthimi

1. Republika e Kosovës do të ndërmarrë masat e nevojshme për t'ua bërë të mundur kthimin vullnetarë personave nën mbrojtje plotësuese ose atyre të cilëve mbrojtja e përkohshme iu ka përfunduar. Kosova do të sigurohet se dispozitat që rregullojnë kthimin vullnetarë të personave nën mbrojtje të përkohshme lehtësojnë kthimin e tyre duke respektuar dinjitetin njerëzor. Republika e Kosovës do të sigurohet se vendimi lidhur me kthimin e këtyre personave është marrë duke njohur plotësisht faktet.
2. Republika e Kosovës do të ndërmerë të gjitha masat e nevojshme në mënyrë që kthimi me forcë i personave të cilëve afati i mbrojtjes së përkohshme i'u ka përfunduar apo i'u është ndërprerë të jetë në pajtim me respektimin e dinjitetit njerëzor.

Neni 77
Të drejtat dhe detyrimet e personave nën mbrojtjen e përkohshme

1. Personi nën mbrojtje të përkohshme, ka të drejtë:
  - 1.1. të qëndrojë përkohësisht në Republikën e Kosovës në pajtim me kohëzgjatjen e mbrojtjes së përkohshme;
  - 1.2. të ketë kushte themelore për strehim dhe jetesë;
  - 1.3. kujdesin shëndetësor;
  - 1.4. të drejtën në bashkim familjar sipas këtij ligji;
  - 1.5. të drejtën në arsimim;
  - 1.6. të qasje për këshillim dhe mbrojtje juridike;
  - 1.7. të drejtën në lirinë e mendimit dhe besimit fetar;
  - 1.8. të drejtën për të ushtruar aktivitet fitimprurës;
  - 1.9. në ndihmën e domosdoshme, në kuptimin e mirëqenies sociale.
2. Detyrimet e përcaktuara në nenin 41 të këtij ligji, vlejnë po ashtu për personat, të cilëve iu është dhënë mbrojtja e përkohshme.

Neni 78
E drejta në kujdesin shëndetësor

1. Personat nën mbrojtje të përkohshme kanë të drejtë në kujdes shëndetësor e cila përfshinë, kujdesin emergjent shëndetësor dhe trajtimin e sëmundjes.
2. Personat nën mbrojtje të përkohshme të cilët i janë nënshtruar përdhunimit, torturës ose formave të tjera të rënda të dhunës si dhe azilkërkuesve me nevoja të veçanta do t'iu ofrohet trajtim i nevojshëm mjekësor sipas nevojave specifike dhe pasojave të shkaktuara.

Neni 79
E drejta për kushte themelore të jetesës

1. Personat nën mbrojtje të përkohshme kanë të drejtë në kushte themelore të jetesës e cila përfshinë por nuk kufizohet në: strehimin, ushqimin, veshmbathjet, pakot higjienike. Personave nën mbrojtje të përkohshme me nevoja të veçanta do t'iu sigurohen standardet e jetesës në pajtim me nevojat specifike të tyre.
2. Personat nën mbrojtje të përkohshme kanë të drejtë të përfitojnë nga ndihma sociale në përputhje me Ligjin për Skemat Sociale.

Neni 80
E drejta në arsimim

Personat nën mbrojtje të përkohshme kanë të drejtë në arsim fillor, të mesëm nën kushte të njëjta sikurse edhe shtetasit e Republikës së Kosovës.

Neni 81
E drejta për ribashkim familjar

Ribashkimi familjar me anëtarët e varur të familjes lejohet për personat të cilëve iu është dhënë mbrojtja e përkohshme, për anëtarët e familjes, siç është përcaktuar në nenin 2, nën-paragrafi 1.19. të këtij ligji.

Neni 82
E drejta për punësim

1. Personat nën mbrojtje të përkohshme kanë të drejtë në punësim në Republikën e Kosovës pa leje të punës për shtetasit e huaj.
2. Personat nën mbrojtje të përkohshme kanë të drejtë në trajnime profesionale, praktikë për përvojë pune nën të njëjtat kushte sikurse edhe shtetasit kosovarë.

Neni 83
Të drejtën në lirinë e mendimit dhe besimit fetar

Qeveria e Kosovës do t'i garantoj personit nën mbrojtje të përkohshme të drejtën e ushtrimit dhe lirisë së fesë sipas bindjeve të tyre.

Neni 84
Akomodimi i të huajve të cilëve iu është lejuar mbrojtja e përkohshme

Personave nën mbrojtje të përkohshme, do t'iu sigurohet akomodimi në pajtim me mundësitë ekonomike të Republikës së Kosovës.

KREU VI

Neni 85 Lëshimi i dokumenteve

1. Ministria i lëshon azilkërkuesve dokumentet si në vijim:
  - 1.1. vërtetimin për dorëzimin e kërkesës për azil;
  - 1.2. letërnjoftimin për azilkërkuesin.
2. Personit me status refugjati, do t'i lëshohen dokumentet si në vijim:
  - 2.1. leje qëndrim për refugjatë; dhe
  - 2.2. dokumenti i udhëtimit për refugjatë.
3. Personave nën mbrojtje plotësuese dhe personave nën mbrojtje të përkohshme do t'iu lëshohen dokumentet si në vijim:
  - 3.1. leje qëndrim; dhe
  - 3.2. fletë udhëtimi për të huaj.
4. Dokumentet sipas paragrafit 2. dhe 3. të këtij neni do të lëshohen në pajtim me Ligjin për të Huaj.

Neni 86 Letërnjoftimi për azilkërkues

1. Letërnjoftimi i azilkërkuesit shërben po ashtu si leje e përkohshme për qëndrim në Republikën e Kosovës.
2. Letërnjoftimi iu lëshohet të gjithë anëtarëve të familjes së azilkërkuesit.
3. Letërnjoftimi i azilkërkuesit është i vlefshëm deri në përfundimin e procedurës së azilit.

Neni 87 Leje qëndrimi i personit me status të refugjatit, personit nën mbrojtje plotësuese dhe personit nën mbrojtjen e përkohshme

1. Personit me status të refugjatit, personit nën mbrojtje plotësuese dhe personit nën mbrojtje të përkohshme do t'i lëshohet leje qëndrimi.
2. Sipas paragrafit 1. të këtij neni, leje qëndrimi do t'iu lëshohet edhe përfituesve të ribashkimit familjar.

Neni 88 Dokumentet e udhëtimit për personat me status refugjati

1. Dokumentet e udhëtimit do t'i lëshohen personit me status refugjati në pajtim me skemën e Konventës së Gjenevës dhe standardeve Ndërkombëtare të Aviacionit Civil.
2. Kërkesa për dokumentet e udhëtimit duhet të parashtrohet personalisht nga personi me status refugjati nëse ai ose ajo është në moshën tetëmbëdhjetë (18) vjeçare dhe ka zotësinë e veprimit, apo përmes përfaqësuesit të tij/saj.
3. Kur personi me status refugjati është më i ri se tetëmbëdhjetë (18) vjet, kërkesa duhet të dorëzohet nga përfaqësuesi ligjor i tij/saj ose kujdestari.
4. DSHAM do të konfirmojë statusin e azilit për qëllimet e përfshira në këtë nen.

5. Në rast të tërheqjes të statusit të refugjatit nga personi do të kërkohej t'i kthejë dokumentin e udhëtimit DSHAM-së.

Neni 89

Dokumentet e udhëtimit për personin nën mbrojtje plotësuese dhe mbrojtje të përkohshme

Ministria duhet të lëshoj përfituesve të statusit të mbrojtjes plotësuese të cilët nuk janë në gjendje të pajisen me pasaportë kombëtare, dokumente të cilat iu mundësojnë të udhëtojnë jashtë shtetit, përveç nëse arsyet imponuese të sigurisë shtetërore apo publike kërkojnë ndryshe.

Neni 90

Kthimi i dokumenteve

Dokumentet e përmendura në nenin 85, nën-paragrafët 1.2., 2.1., 2.2., dhe 3.1., të këtij ligji i kthehen DSHAM-së pas përfundimit të procedurës, revokimit të statusit apo në rast të zëvendësimit të tij për shkak dëmtimi.

KREU VII

TRAJTIMI I TË DHËNAVE PERSONALE

Neni 91

Trajtimi i të dhënave personale

Në përputhje me përmbushjen e funksionit të tyre ligjor, DSHAM, organet që shqyrtojnë ankesat dhe organizatat e tjera të ngarkuara me detyra në mbështetje të këtij ligji, mund të trajtojnë apo të japin për trajtim të dhënat personale të një azilkërkuar, të një personi për tu mbrojtur dhe të të afërmeve të tyre, përfshirë edhe të dhëna të ndjeshme, të përcaktuara në Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave.

Neni 92

Komunikimi i të dhënave personale të shtetit të origjinës apo të prejardhjes

1. Të dhënat personale të aplikantëve duhen të mbrohen nga Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave;
2. Organi kompetent me rastin e shqyrtimit të kërkesave individuale nuk duhet të:
  - 2.1. përhap drejtpërdrejtë informata tek akterët e pohuar të persekutimit ndaj azilkërkuarit në lidhje me kërkesën individuale për azil, ose për faktin që një kërkesë për azil është parashtruar;
  - 2.2. siguroj kurrfarë informacioni nga akterët e pohuar të persekutimit në mënyrën që do të rezultonte se akterët e tillë do të informoheshin drejtpërdrejtë për faktin se një kërkesë është parashtruar nga azilkërkuar në fjalë dhe të rrezikonte integritetin fizik të azilkërkuarit dhe të vartësve të tij/saj ose lirinë dhe sigurinë e anëtarëve të familjes së tij/saj të cilit ende jetojnë në shtetin e origjinës.
3. DSHAM me rastin e organizimit të kthimit të azilkërkuarit mund të marrë kontakt me vendin e origjinës apo të prejardhjes me qëllim që të gjejë dokumentet e udhëtimit të nevojshme për ekzekutimin e vendimit, me kusht që cilësia e refugjatit nuk është njohur me vendim të formës së prerë.
4. Me qëllim të ekzekutimit të vendimit të kthimit në vendin e origjinës apo të prejardhjes, DSHAM me rastin e organizimit të kthimit, mund t'iu komunikojë autoriteteve të huaja të dhënat e mëposhtme:
  - 4.1. të dhënat personale (emrin, mbiemrin, datën dhe vendin e lindjes, gjininë, shtetësinë, adresën e fundit të njohur në vendin e origjinës apo të prejardhjes) të personit në fjalë, dhe nëse është e nevojshme të dhënat personale të të afërmeve të tij;
  - 4.2. të dhënat lidhur me pasaportën apo dokument tjetër identiteti;

- 4.3. gjurmët e gishtërinjve, fotografitë dhe ndoshta të dhënat biometrike;
- 4.4. të dhënat lidhur me dokumente të tjera që mundësojnë identifikimin e personit;
- 4.5. të dhënat lidhur me gjendjen shëndetësore të personit, me kusht që kjo të jetë në përputhje me interesin e tij;
- 4.6. çdo të dhënë tjetër të domosdoshme për të garantuar hyrjen e personit në shtetin e destinuar dhe për të ruajtur sigurinë e personave që e shoqërojnë;
- 4.7. të dhënat lidhur me procedurat penale të hapura për aq sa kjo është e rëndësishme për procedurën e kthimit të personit në fjalë, për ruajtjen e rendit dhe të sigurisë publike në vendin e origjinës apo të prejardhjes dhe për aq sa personi në fjalë nuk rrezikohet.

Neni 93

Bashkëpunimi me organet e ndjekjes penale

DSHAM iu transmeton autoriteteve kompetente të ndjekjes penale të gjitha të dhënat dhe mjetet e provës për një azilkërkues i cili dyshohet se ka shkëlur të drejtën ndërkombëtare publike, veçanërisht nëse ka kryer krim kundër paqes, krim lufte apo krim kundër njerëzimit, duke marrë pjesë në gjenocid apo duke praktikuar torturën.

Neni 94

Të dhënat biometrike

1. Organet kompetente mund të trajtojnë të dhënat biometrike të një azilkërkuesi apo të një personi për tu mbrojtur me qëllim që të përcaktojnë identitetin e tij.
2. Llojet e të dhënave biometrike që duhen të mblidhen dhe e drejta e qasjes, rregullohet me Ligjin për Mbrojtjen e të Dhënave.

Neni 95

Gjurmët e gishtërinjve dhe fotografitë

1. Merren gjurmët e të gjithë gishtërinjve dhe fotografia e secilit azilkërkues dhe personi për tu mbrojtur. Qeveria përcakton përjashtime për fëmijët nën dymbëdhjetë (12) vjeç.
2. Gjurmët e gishtërinjve dhe fotografia regjistrohen në një bazë të dhënash të mbajtur nga DSHAM.
3. Gjurmët e gishtërinjve të marra nga DSHAM, krahasohen me gjurmët e gishtërinjve të regjistruara nga policia.
4. Nëse policia konstaton se gjurmët e reja të gishtërinjve janë të njëjta me ato të regjistruara paraprakisht, ajo informon DSHAM-në, duke shënuar të dhënat personale të personit (emri, mbiemri, datëlindja, gjinia, numri i referencës, numri personal, shtetësia, dhe vendi në të cilin ndodhet). Nëse bëhet fjalë për të dhënat e mbledhura nga policia, duhet të tregojë (me numër kod) datën, vendin dhe arsyen e marrjes së gjurmëve të gishtërinjve.

Neni 96

Përdorimi i këtyre të dhënave

1. DSHAM i përdor këto të dhëna me qëllim që:
  - 1.1. të verifikojë identitetin e personit në fjalë;
  - 1.2. të verifikojë nëse personi ka paraqitur një kërkesë azili;
  - 1.3. të verifikojë nëse ka të dhëna që konfirmojnë apo kundërshtojnë deklaratat e personit;

1.4. të verifikojë nëse ekzistojnë të dhëna që vënë në dyshim mundësinë e personit për të fituar statusin e azilit;

1.5. të lehtësojë bashkëpunimin ndërmjet DSHAM-së dhe policisë.

2. Komunikimi jashtë vendit i të dhënave personale të mbledhura në përputhje me paragrafin 4. të nenit 96 të këtij ligji, pa pëlqimin e DSHAM-së është i ndaluar. Neni 6 i Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave zbatohet në mënyrë analoge.

Neni 97 Shkatërrimi i të dhënave

1. Të dhënat shkatërrohen:

1.1. nëse statusi i azili i jepet personit;

1.2. dhjetë (10) vjet pas marrjes formë të prerë të vendimit për refuzimin e kërkesës për azil, pas heqjes dorë vullnetare nga kërkesa për azil, apo pas ndërprerjes së procedurës së azilit;

1.3. dhjetë (10) vjet pas heqjes së mbrojtjes plotësuese për personat për tu mbrojtur.

Neni 98 Mbajtja e statistikave

1. DSHAM administron bazën e të dhënave që lejon regjistrimin e kërkesave për azil dhe të ankesave, dhe kontrollin e dosjeve.

2. Kjo bazë të dhënash mund të përmbajë të dhëna personale të ndjeshme, për aq sa kjo nevojitet për kryerjen e detyrave të përcaktuara në ligj.

3. Të dhënat e gabuara duhet të korrigjohen.

KREU VIII DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Neni 99 Afatet për nxjerrjen e akteve nënligjore

1. Pas hyrjes në fuqi të këtij ligji, në afat prej gjashtë (6) muajve, ministria do të nxjerrë aktet nënligjore të përcaktuara në këtë ligj.

2. Ministria në bashkëpunim me organet tjera mund të nxjerrë edhe akte tjera nënligjore për zbatimin e këtij ligji.

Neni 100 Shfuqizimi

Shfuqizohet Ligji për Azil Nr. 04/L-073 dhe të gjitha aktet e tjera që bien në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 101 Dispozitat kalimtare

Kërkesat e filluara para se ky ligj të hyjë në fuqi, do të trajtohen sipas këtij ligji.

Neni 102
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi pesëmbëdhjetë (15) ditë pas publikimit në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës.

Ligji Nr. 04/ L-217
31 korrik 2013

Shpallur me dekretin Nr. DL-039-2013, datë 19.08.2013 nga Presidentja e Republikës së Kosovës Atifete Jahjaga